

**MARKA HUKUKUNDA İHTİYATİ TEDBİRLERİN
6100 SAYILI HUKUK MUHADEMELERİ KANUNU IŞIĞINDA
DEĞERLENDİRİLMESİ**

*The Consideration of Provisional Injunctions in Trademark Law in
the Light of Code of Civil Procedure, No.6100*

*Arş. Gör. Bengül KAVLAK**

GİRİŞ

Yargılama sonunda verilecek hükmün etkinliğinin sağlanabilmesi amacıyla hukuk sistemlerinde geçici hukuki korumalara yer verilmiştir. Dava açılmadan önce ya da dava sırasında başvurulacak geçici hukuki korumalarla, yargılamanın sonucu garanti altına alınmaktadır. Davacının dava sırasında ya da davadan önce dava konusuna kavuşmasını güvence altına almaya yarayan geçici hukuki korumalara da ihtiyati tedbirler denilmektedir¹.

Gelişen teknoloji ile birlikte fikri ve sınai mülkiyet hukuku da büyük gelişme göstermiş, ancak bunun paralelinde bu alanda gerçekleştirilen hak ihlalleri de artmıştır. Yargılama sürecinin ve uyuşmazlığın bir an önce çözüme kavuşturulmasının büyük önem taşıdığı fikri ve sınai mülkiyet hukuku alanında ihtiyati tedbirlere ilişkin özel düzenlemeler öngörülmüştür.

* Yaşar Üniversitesi Hukuk Fakültesi Uluslararası Özel Hukuk Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi

¹ **KURU**, Baki/**ARSLAN**, Ramazan/**YILMAZ**, Ejder: Medeni Usul Hukuku, 23. Baskı, Ankara 2012, s. 569; **YILMAZ**, Ejder: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2012, s. 1622; **KARSLI**, Abdurrahim: Medeni Muhakeme Hukuku, 3. Baskı, İstanbul 2012, s. 751 vd.

Fikri mülkiyet hukuku bakımından yer verilen bu tedbirlerle yargılamanın uzun sürmesinin yaratacağı olumsuzlukların önüne geçilmesi ve henüz uyuşmazlığın başlangıcında alınacak önlemlerle hak sahibinin zararının en aza indirgenmesi amaçlanmaktadır. Dolayısıyla marka hukuku da hak ihlallerinin etkin bir şekilde önüne geçilebilmesi bakımından ihtiyati tedbirlerin büyük önem taşıdığı alanlardan birini oluşturmaktadır. 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de etkin hukuki korumanın bir parçası olarak nitelendirilebilecek ihtiyati tedbirlere ilişkin olarak ayrı düzenlemelere yer verilmiş, ancak özel düzenlemenin bulunmadığı hususlarda genel hükümlere başvurulacağı öngörülmüştür (556 sayılı KHK m. 78).

Çalışmamızda, 01.10.2011 tarihinde yürürlüğe giren 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun ışığında 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'de yer alan ihtiyati tedbirlere ilişkin düzenlemeler değerlendirilecektir.

I- FİKRİ VE SİNAİ MÜLKİYET HUKUKUNDA İHTİYATİ TEDBİRLERİN YERİ

A. Geçici Hukuki Koruma Kavramı ve Geçici Hukuki Korumaların İçinde İhtiyati Tedbirin Yeri

Bir hak ihlalinin söz konusu olduğu durumlarda, hakkı ihlal edilen taraf kural olarak yargılama yoluyla hakkını elde eder ya da zararı tazmin olunur. Ancak hakkı ihlal edilen taraf, dava açarak yargılama sonunda lehe karar alıncaya kadar aradan geçen süre zarfında, ülkemizde yargılamanın uzun süre devam ettiği de nazara alındığında, dava konusunun ortadan kalkması ve bu suretle mahkeme kararının hakkın yerine getirilmesi amacının sağlanamaması söz konusu olabilir. Örneğin, dava konusu şeyin, yargılamanın sonuna kadar muhafazası çok zor ise, söz konusu şeyin paraya çevrilerek elde edilecek meblağın bankada bloke edilmesine ihtiyati tedbir yoluyla karar verilmesi mümkündür². Dava süresince dava-

² MUŞUL, Timuçin: Medeni Usul Hukuku, 2. Baskı, Ankara 2009, s. 187; YILMAZ, s. 1622; KARSLI, s. 752; PEKCANITEZ, Hakan/ATALAY,

linın dava konusunu başkasına devretmesi de mümkün olduğundan, davacının davayı kazanması halinde dava konusu olan şeye kavuşması tehlikeye girebilir. Diğer bir deyişle, “dava kazanılsa dahi ‘müddeabih’ kaybedilebilir”³. Bu anlamda, davacının davayı kazanması halinde dava konusu mala kavuşmasını dava sırasında veya davadan önce güvence altına almaya yarayan tedbirlere geçici hukuki koruma denilmektedir⁴. *Pekcanitez* tarafından yapılan tanıma göre de geçici hukuki koruma, “uyuşmazlığın kesin hükümle sonuçlanmasına kadar geçen süre içinde doğabilecek tehlikelerden, kötü niyetli davranışlardan davacıyı, davalıyı ve dava konusunu korumak amacıyla mahkemelerde ya da hukukumuzda yeni olarak hakem veya hakemlerce karar verilen hukuki korumadır”⁵.

Geçici hukuki korumalar esas olarak, para alacaklarının teminine yarayan ihtiyati haciz (İİK. m. 257 vd.) ile para dışındaki çekişmeli hakların teminine hizmet eden ihtiyati tedbirler (HMK⁶. m. 389 vd.) olarak ikiye ayrılmaktadır⁷. Usul kanununda düzenlenen ihtiyati tedbirlere ilişkin hükümlerle, dava konusunun yargılama süresince değişikliğe uğramaksızın muhafazası sağlanabilecektir. Ayrıca gecikmesinde tehlike olan veya önemli bir zararın meydana geleceği anlaşılan durumlarda da tehlike veya zararı bertaraf etmek için hakim tarafından gerekli tedbirler alınabilecektir.

Oğuz/ÖZEKES, Muhammet: Medeni Usul Hukuku, 13. Bası, Ankara 2012, s. 867 vd.

³ PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 867.

⁴ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 569; ALANGOYA, Yavuz/YILDIRIM, M. Kamil/DEREN-YILDIRIM, Nevhis: Medeni Usul Hukuku Esasları, 7. Baskı, İstanbul 2009, s. 405 vd.; ÜSTÜNDAĞ, Saim: Medeni Yargılama Hukuku, 7. Bası, İstanbul 2000, s. 581 vd.

⁵ PEKCANITEZ, Hakan: Milletlerarası Tahkimde Geçici Hukuki Koruma Önlemleri, Milletlerarası Tahkim Semineri, Ankara 2003, s. 115; ERİŞİR, Evrim: İhtiyati Tedbir Türleri, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir 2010, s. 7.

⁶ Hukuk Muhakemeleri Kanunu, RG. 04.02.2011, S. 27836.

⁷ Ayrıca bkz. ÖZEKES, Muhammet/ERİŞİR, Evrim: “Konusu Para Alacağı Olan Geçici Hukuki Korumaların Karşılaştırılması ve Değerlendirilmesi”, MİHDER, S: 5, 2006/3, s. 1238 vd.

Geçici hukuki korumalar, hukuk devletinde, devletin üzerine almış olduğu gerçek, kapsamlı ve etkili bir hukuki koruma sağlanmasının hem garantisi, hem de ayrılmaz bir uzantısı ve sonucudurlar⁸. Hak arayanlar, yargılamanın uzun sürmesi sebebiyle ortaya çıkabilecek hakkına kavuşamama riskine karşı geçici hukuki korumalar sayesinde korunabilmekte ve bu yolla etkin hukuki koruma da temin edilmiş olmaktadır⁹.

İİK ile HMK'da düzenlenen geçici hukuki korumaların yanı sıra, hakkı ihlal edilen tarafın yargılamanın devamı süresince uğrayabileceği zararların önüne geçmek amacıyla özel kanunlarda da birtakım geçici hukuki korumalara yer verilmiştir. Fikri ve sınai mülkiyet hukuku da belirtilen geçici hukuki korumaların bu kurumların niteliğine uygun şekilde, özel olarak düzenlendiği alanlardan birisini oluşturmaktadır. Buna göre, fikri mülkiyet haklarına ilişkin düzenlemelerde hüküm bulunması halinde geçici hukuki koruma taleplerine önce bu hükümler uygulanacak, belirli bir konuya ilişkin herhangi bir düzenleme olmayan hususlarda ise HMK'da yer alan ilgili hükümlerin uygulanması yoluna gidilecektir.

Fikri ve sınai mülkiyet hukuku bakımından korumanın sağlanması ile haksız rekabete karşı korunmanın sağlanması arasında yakın ilişki bulunmakla birlikte, gerek ilgili Kanun Hükmünde Kararname'lerde gerekse Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda yer alan geçici hukuki koruma önlemlerinin öncelikli olarak uygulanması, ancak gerektiği durumlarda Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan haksız rekabete ilişkin hükümlere başvurulması gerekir¹⁰.

B. Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukukunda İhtiyati Tedbirlere Duyulan Gereksinim

Günümüzde hızla gelişen teknoloji, ticaret ve endüstriye paralel olarak bu alanda koruyucu ve düzenleyici işlev gören sınai mülkiyet

⁸ ÖZEKES, Muhammet: "Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İhtiyati Tedbirler", DEÜHFD, 2002/2, s. 93.

⁹ AKKAN, Mine: "Medeni Usul Hukukunda Etkin Hukuki Koruma", MİHDER, S: 6, 2007/1, s. 61.

¹⁰ ÖZEKES, s. 94; EROĞLU, Sevilay: " Haksız Rekabete İlişkin İhtiyati Tedbirler", İzmir Barosu Dergisi, Y: 65, S: 1; Ocak 2000, s. 39 vd.

hukuku ticari hayatın vazgeçilmez unsurlarından birisi haline gelmiştir. Fikri ve sınai mülkiyet hukukunun etkin bir biçimde hayata geçirilmesiyle bu alandaki ticari ve ekonomik faaliyetlerin gelişimine büyük katkı sağlanmaktadır.

Fikri ve sınai mülkiyet hukuku bakımından ortaya çıkan hak ihlallerine yönelik en önemli yaptırımlar; tazminat, men ve sonucun ortadan kaldırılmasına yönelik davalardır. Ancak meydana gelen hak ihlallerinin söz konusu yaptırımlarla önüne geçilebilmesi bakımından gerçekleştirilen yargılama, kimi zaman yaptırımın uygulanmasını anlamsızlaştıracak derecede uzayabilmektedir. Bu noktada, yaptırımların amacına ulaşmasını sağlayabilme bakımından ihtiyati tedbirler devreye girmektedir.

Ayrıca fikri ve sınai mülkiyet hukukunda hakkın korunması diğer bazı hukuk dallarına nazaran daha büyük bir hız gerektirmektedir. Zira, bu alanda teknolojinin de etkisiyle yenilikler daha hızlı gerçekleşmekte, örneğin patent hakkına konu olan bir buluş, üzerinden çok uzun bir süre geçmeksizin eskiyebilmektedir. Diğer bir deyişle, bu tür davalara konu olan haklar piyasadaki etkileri bakımından genellikle kısa ömürlüdürler ve uzun süren davaları kaldıracabilecek nitelikte değildirler. Bu nedenle, bu alanda ihtiyati tedbirlere duyulan gereksinim hakların mahiyeti bakımından son derece önem taşımaktadır¹¹.

Konusunu patent, marka, endüstriyel tasarım ile fikir ve sanat eserlerinin oluşturduğu ve Türkiye'nin de kabul ettiği¹² "Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü Sözleşmesi"nin ve DTÖ'nün eki olan "Ticarette Bağlantılı Fikri Mülkiyet Anlaşmasının (TRIPS)" 3. bölümünde de fikri hakların korunmasına yönelik geçici önlemlere yer verilmiştir¹³.

¹¹ **DEREN-YILDIRIM**, Nevhis: Haksız Rekabet Hukuku ile Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukuku'nda İhtiyati Tedbirler, 2. Baskı, İstanbul 2002, s. 5 vd.

¹² R.G. 25.02.1995, S. 22213.

¹³ 556 sayılı KHK'nın "Milletlerarası Anlaşmaların Öncelikle Uygulanması" kenar başlıklı 4. maddesine dayanılarak geçici hukuki korumalar bakımından da, usulüne göre yürürlüğe konulmuş uluslararası anlaşmaların daha elverişli hükümler içermesi durumunda anlaşma hükümlerinin uygulanması mümkündür.

İhtiyati tedbirlerin yalnızca teminat amaçlı olduklarına ilişkin klasik görüşe karşılık söz konusu tedbirlerin ifa amacına da yönelik olabileceği görüşü giderek yaygınlık kazanmaktadır. Fikri ve sınai mülkiyet hukuku bakımından da ifa amacına yönelik olarak ihtiyati tedbirlere başvurulabilmektedir. Bu bakımdan davanın esasını çözümlenecek şekilde ihtiyati tedbir kararı verilemeyeceği yönündeki usul hukuku kuralı marka hukuku yönünden yumuşatılmıştır¹⁴. Marka hukukunda 556 sayılı KHK m. 77’de öngörülen tecavüz teşkil eden fiillerin durdurulması, marka hakkına tecavüz edilerek üretilen veya ithal edilen şeylere el konulması ile herhangi bir zararın tazmini bakımından teminat verilmesine ilişkin tedbirler ihtiyati tedbirlerin ifa amacının bir görüntüsünü oluşturmaktadırlar. 556 sayılı KHK m. 75’te düzenlenen delillerin tespiti bakımından ise, söz konusu geçici hukuki koruma marka hukukunda etkisini gösteren ifa amaçlı geçici hukuki korumadan çok teminat amacına yönelik bir geçici hukuki koruma olarak etkisini göstermektedir. Geçici hukuki korumaların ifa amacına da yönelik olabilmesi etkin hukuki koruma sağlayabilme düşüncesine dayanmaktadır. Ancak etkin hukuki korunma bakımından hem ihtiyati tedbir talep edenin hem de hasmın menfaatlerinin eşit bir şekilde değerlendirilmesi gerekmekte olup, verilen tedbir kararı sebebiyle taraflardan birisinin telafisi mümkün olmayacak bir şekilde zarara uğramasına yol açılmamalıdır¹⁵.

II- MARKA HUKUKU BAKIMINDAN İHTİYATİ TEDBİRLER

A. İhtiyati Tedbirlerin Uygulanmasına İlişkin Şartlar

1. Maddi Şartlar

a. İhtiyati Tedbir Nedeninin Varlığı

İhtiyati tedbirler, hakkının ihlal edildiğini iddia eden tarafın, bir an önce istediği sonuca ulaşmasını sağlayacak, diğer bir deyişle dava

¹⁴ TEKİNALP, Ünal: Fikri Mülkiyet Hukuku, 5. Bası, İstanbul 2012, s. 513; GÜNEŞ, İlhami: “Marka Hukuku Alanında İhtiyati Tedbirler”, Terazi Hukuk Dergisi, Y:7, S:75, Kasım 2012, s. 53.

¹⁵ DEREN-YILDIRIM, s. 10 vd.; EROĞLU, s. 56; AKKAN, s. 61 vd.

sonucunun yargılamanın sonu beklenmeksizin elde edilmesine yönelik tedbirler olmayıp, dava sonucunu garanti altına almayı amaçlayan ve bu nedenle 'gecikmesinde tehlike bulunan' hallerde başvurulabilecek hukuki korumalardır. Bu nedenle, ihtiyati tedbirlere başvurabilmek için bu tedbirlere başvurmayı haklı kılacak nedenlerin varlığı gerekmektedir.

556 sayılı KHK'nın ihtiyati tedbir talebi ve ihtiyati tedbirin niteliğine ilişkin 76 vd. maddelerinde düzenlemeler yer almaktadır. Kanun koyucu marka haklarının korunması bakımından ihtiyati tedbirlere 556 sayılı KHK'da özel olarak yer vermiştir. Burada yer alan hallerde mahkeme, ihtiyati tedbirin HMK'da aranan koşullara uygun olup olmadığını ya da dava konusu uyuşmazlığın esasını çözümlenecek nitelikte olup olmadığını araştırmaksızın, 556 sayılı KHK'da öngörülen şartlar gerçekleşmişse, buna uygun olarak ihtiyati tedbire karar vermekle yükümlüdür¹⁶. Bu anlamda, somut olayda 556 sayılı KHK'da yer alan koşullar mevcut olduğu takdirde hakim buna göre karar verir.

Nitekim, 556 sayılı KHK m. 76 vd. hükümleri ihtiyati tedbir talebi ve ihtiyati tedbirin nitelikleri düzenlendikten sonra KHK'nın 78. maddesinde "tespit talepleri ve ihtiyati tedbirlerle ilgili diğer hususlarda Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümleri uygulanır" hükmüne yer verilmiştir. 6100 sayılı HMK'nın kabulünün ardından bu göndermenin HMK'ya yapıldığını kabul etmek gerekir¹⁷. Bu durumda da, marka hakkının korunması bakımından gerçekleştirilen ihtiyati tedbir taleplerine öncelikli olarak 556 sayılı KHK'da yer alan düzenlemeler uygulanacak, hakkında düzenleme olmayan diğer hususlar bakımından ise HMK uygulama alanı bulacaktır.

İhtiyati tedbirlere ilişkin genel düzenlemenin yer aldığı HMK'nın 389. maddesine göre, "mevcut durumda meydana gelebilecek bir değişme nedeniyle hakkın elde edilmesinin önemli ölçüde zorlaşacağından ya da tamamen imkansız hale geleceğinden veya

¹⁶ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 570.

¹⁷ Bkz. HMK m. 447/2.

gecikme sebebiyle bir sakıncanın yahut ciddi bir zararın doğacağından endişe edilen hallerde" uyuşmazlık konusu hakkında ihtiyati tedbir kararı verilebileceği düzenlenmiştir. İnceleme konumuz bakımından, marka hukukunda ihtiyati tedbirleri düzenleyen maddelerde de benzer hükümlerin yer aldığı söylenebilir. 556 sayılı KHK kapsamında ihtiyati tedbir kararı verilebilmesi için, dava konusu markanın Türkiye'de etkin bir şekilde kullanıldığının veya kullanılması için ciddi ve etkin çalışmalar yapıldığının ispat edilmesi gerekmektedir.

Hakkının ihlal edildiğini ileri süren tarafın, hukuki uyuşmazlığı çabuk bir şekilde çözüme ulaştırmak istemesi tedbir kararı verilebilmesi için yeterli bir gerekçe değildir. Zira tedbir kararı verilmesinin amacı, uyuşmazlığı çabuk bir şekilde çözüme ulaştırmak değil hakkının ihlal edildiği kanaatini uyandıran tarafın yargılama sürecinde uğrayacağı olası zararları önlemektir¹⁸. Özellikle haksız rekabet ile fikri ve sınai mülkiyet hukuku alanlarında, tedbir talebinde bulunanların, yargılama sürecinde zarara uğrama ihtimalleri oldukça yüksektir¹⁹. Gerçekleştirilen ihlal sebebiyle, piyasada karışıklığa yol açılması veya itibarın zedelenmesi marka hukuku bakımından sıkça rastlanan tedbir nedenlerindedir²⁰.

Tedbirin amacı, tedbir talebinde bulunanın haklı olduğu yönünde hakimnin kanaate sahip olması halinde, talepte bulunanın yargılama sonuna kadar zararının artmasını önlemektir. Bu nedenle, talepte bulunanın acil bir ihtiyacının bulunması asıldır. Şayet hakkının ihlal edildiğini ileri süren taraf, gerçekleştirilen eylemi bilmekle birlikte tedbir talebinde bulunmak için uzun süre beklediyse, bu durumda ortada tedbir yoluyla giderilebilecek bir zararın olmadığı kabul edilir. Tedbir talebinde bulunmaya ilişkin süre Türk Medeni Kanunu'nun 2/2 maddesi çerçevesinde hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olmamalıdır²¹.

¹⁸ DEREN-YILDIRIM, s. 36; KARSLI, s. 751 vd.

¹⁹ EROĞLU, s. 45.

²⁰ DEREN-YILDIRIM, s. 37.

²¹ EROĞLU, s. 47; DEREN-YILDIRIM, s. 39.

Yasal düzenlemelerde de yer aldığı üzere, ihtiyati tedbir talebinde bulunabilmek için, marka hakkının ihlal edilmesi ya da ihlal tehdit ve tehlikesine maruz kalması gerekmektedir. Ancak her tehdit ihtiyati tedbire hükmedilmesini gerekli kılmamaktadır. Tehdidin ihtiyati tedbir sebebi teşkil edebilmesi için, tehdit yakın olmalı ve somut olarak ortaya konulmalıdır. Nitekim tehdidin niteliğine önem veren kanun koyucu 556 sayılı KHK'da marka hakkının ihlali bakımından "ciddi ve etkin" çalışmalar yapıldığının ortaya konulması koşulunu koyarak ispat ölçüsünü ağırlaştırmıştır²². Ancak ihtiyati tedbir kararı verebilmek bakımından ispat ölçüsü olarak tam ispat aranmamalıdır.

Dava konusu hakkın ihlali bakımından, ilk defa hukuka aykırı davranışta bulunma tehlikesi var olabileceği gibi hukuka aykırı davranışın tekrarlanması tehlikesi de mevcut olabilir. İlk defa hukuka aykırı davranışta bulunma tehlikesinin somut olarak ortaya konulması gerekmele birlikte ihlal teşkil eden davranış haksız rekabet veya mutlak bir hakka tecavüz teşkil ediyorsa, bu davranışın tekrarlanacağı karinesi doğar ve bu karinenin aksini ispat etmek, ilk defa hukuka aykırı davranışta bulunmanın aksine daha ağır şartlara bağlıdır²³.

b. Tedbir Talebinde Bulunma Hakkı

Marka hukuku bakımından tedbir talebinde bulunabilme; hukuk düzeni tarafından korunan maddi hukuka ilişkin bir hakkın varlığı ile söz konusu hakka yapılan bir tecavüz veya tecavüz tehdidinin mevcudiyetine bağlıdır. 556 sayılı KHK hükümlerine göre dava açan ya da dava açmaya yetkili olanların tedbir talebinde de bulunabilecekleri kabul edilmiştir.

Lisans sahiplerinin dava açma hakkı bakımından ise, inhisari lisans²⁴ sahiplerinin dava açma hakları mevcuttur. İnhisari lisans

²² DEREN-YILDIRIM, s. 46 vd.

²³ DEREN-YILDIRIM, s. 49.

²⁴ 556 sayılı KHK m. 21/3'e göre, inhisari lisansta, lisans alan kendisine bırakılan coğrafi bölgede tek başına lisans hakkına sahiptir. Marka sahibi

sahibi, üçüncü bir kişi tarafından fikri ve sınai mülkiyet hakkına tecavüz edilmesi durumunda, tecavüz davasını açarak asıl hak sahibinin ileri sürebileceği talepleri aynen isteme imkanına sahiptir²⁵. Aynı durum ihtiyati tedbirler bakımından da geçerlidir. Zira tecavüz davasını etkin kılacak olan unsur da ihtiyati tedbir talep edebilme imkanındır. Basit lisans²⁶ alanın dava hakkı ise kural olarak mevcut olmamakla birlikte basit lisans alan, dava açmasını asıl hak sahibinden isteme imkanına sahiptir. 556 sayılı KHK uyarınca, basit lisans alanın dava açabilmesi için öncelikle noter aracılığıyla bir bildirimde bulunarak marka sahibinden dava açmasını istemesi gerekmektedir. Marka sahibinin söz konusu talebi kabul etmemesi ya da bildirim aldığı tarihten itibaren üç ay içinde dava açmaması halinde basit lisans alan kendi adına dava açabilecektir. Asıl hak sahibinin davayı açmaması durumunda basit lisans alan yasal düzenlemede yer alan koşullara da uyararak kendi adına dava açma imkanına sahip olur. Ciddi bir zarar tehlikesinin mevcut olduğu durumlarda ise lisansın niteliği ne olursa olsun lisans alanın ihtiyati tedbir talebinde bulunma hakkı mevcuttur. Bu husus 556 sayılı KHK'nın "Lisans Şartları"na ilişkin 21/7 maddesinde ve "Lisans Alanın Dava Açması ve Şartları"na ilişkin 73/4 maddesinde aynı şekilde düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemeler uyarınca, " *lisans alan, ciddi bir zarar tehlikesi karşısında ve söz konusu sürenin geçmesinden önce, ihtiyati tedbire karar verilmesini mahkmeden talep edebilir*".

dahi bu hakkını açıkça saklı tutmamışsa, o bölgede markayı kendisi de kullanamaz. Bkz. **TEKİNALP**, s. 468.

²⁵ Ayrıntılı açıklama için bkz. **TEKİNALP**, s. 510 vd.; **MERAN**, Necati: Marka Hakları ve Korunması, 2. Baskı, Ankara 2008, s. 394; **YASAMAN**, Hamdi/**ALTAY**, Sıtkı Anlam/**YUSUFOĞLU**, Fülürya/**YÜKSEL**, Sinan: Marka Hukuku, Cilt II, İstanbul 2004, s. 1209.

²⁶ 556 sayılı KHK m. 21/2'ye göre, basit lisansta, lisans alan kendisine ait coğrafi bölgede markayı kullananlardan yalnızca biridir ve marka sahibi markayı bizzat kullanabileceği gibi, lisans hakkını başkalarına da tanıyabilir. Bkz. **TEKİNALP**, s. 468.

2. Şekli Şartlar

a. İhtiyati Tedbir Talebi

İhtiyati tedbire ilişkin genel düzenleme olan HMK m. 389'la birlikte, 556 sayılı KHK'nın 76/1 maddesinde de yer aldığı üzere, ihtiyati tedbir kararının verilebilmesi için talep gerekmektedir. Zira fikri ve sınai mülkiyet hukuku bakımından korunan haklar, taraf iradesine tabi olan, özel hukuka ilişkin, tasarruf ilkesinin geçerli olduğu haklardır.

İhtiyati tedbirler bakımından, talep sonucunun taraflarca belirlenmesinin gerekli olup olmadığı hususu doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre, ihtiyati tedbire her ne kadar talep üzerine karar verilebilirse de, tedbirin içeriğini belirleme münhasıran hakim takdir hakkına bırakılmıştır. Aynı şekilde, tedbir talebinde bulunan kimse, talebinde belirli bir tedbirden açıkça söz etmiş olsa bile, hakim tarafından bir başka tedbire karar verilebilmektedir. Buna karşılık, ifa amaçlı tedbirler bakımından, tedbir talep eden belirli bir talep sonucunu beyan etmek zorundadır²⁷.

Diğer bir görüşe göre ise, tedbir talebinde bulunurken, yalnızca hukuki korunma amacının belirtilmesi yeterli görülmemekte, talep sonucunun somut bir biçimde belirlenmiş olması aranmaktadır. Tasarruf ilkesine dayanan bu görüş uyarınca, hakim asıl yargılamada sahip olmadığı takdir hakkına ihtiyati tedbir yargılamasında da sahip olamayacaktır. Bunun yanı sıra, talep sonucunun talepte bulunan tarafından belirlenmesi, talep sahibinin ihtiyati tedbir sebebiyle ortaya çıkacak olası sorumluluğunun sınırının belirlenmesi bakımından da önem taşımaktadır²⁸.

Kanaatimizce de, özellikle ifa amacı güden ihtiyati tedbir talepleri bakımından, medeni usul hukukundaki temel kurallar olan ve 6100 sayılı HMK ile de birer kanun hükmü haline gelen tasarruf

²⁷ ÜSTÜNDAĞ, Saim: İhtiyati Tedbirler, İstanbul 1981, s. 46; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 880; YILMAZ, s. 1631.

²⁸ DEREN-YILDIRIM, s. 25.

ilkesi ile taraflarca getirilme ilkesinin bir sonucu olarak, talep sonucunun somut bir biçimde ortaya konulması gerekmektedir.

Tedbir talebinin terditli olarak ileri sürülmesi de mümkündür. Markanın korunması bakımından 556 sayılı KHK'nın 77. maddesi kapsamında, davacının marka hakkına tecavüz teşkil eden fiillerin durdurulması, marka hakkına tecavüz edilerek üretilen veya ithal edilen şeylere Türkiye sınırları içinde veya gümrük ve serbest liman veya bölge gibi olanlar dahil, buldukları her yerde el konulması ve bunların saklanması, herhangi bir zararın tazmini bakımından teminat verilmesi önlemlerine hükmedilebilmektedir.

b. Yetkili ve Görevli Mahkeme

Türk hukukunda marka hukukuna ilişkin düzenlemelerde ihtiyati tedbir konusunda karar vermek bakımından yetkili mahkeme belirtilmemiştir. Bu hususta genel hüküm niteliğinde olan HMK m. 390 uygulama alanı bulmaktadır²⁹.

HMK m. 390 uyarınca, ihtiyati tedbir talebi dava açılmadan önce, esas hakkında görevli ve yetkili olan mahkemeden³⁰; dava açıldıktan sonra ise ancak asıl davanın görüldüğü mahkemeden talep edilebilmektedir. 1086 sayılı HUMK m. 104 düzenlemesinde ihtiyati tedbirin asıl davanın açılacağı mahkemeden veya en az masrafla, en çabuk nerede ifa edilebilecekse o yer mahkemesinden istenebileceği düzenlenmişti. Dava açıldıktan sonra ise, asıl davanın görülmekte olduğu mahkeme tarafından ihtiyati tedbir kararı verilebileceği belirtilmişti. 6100 sayılı HMK ile dava açılmadan önce tedbirin talep

²⁹ İhtiyati tedbirlerde yetki hususunun İsviçre hukukunda olduğu gibi özel olarak düzenlenmemesi doktrinde DEREN-YILDIRIM tarafından, HUMK m. 104'e göre davadan önce mahkemeye yöneltilecek tedbirler bakımından tedbir talebinde bulunan tarafa çok geniş bir hareket serbestisi tanındığı gerekçesiyle eleştirilmekteydi. Bkz. **DEREN-YILDIRIM**, s. 30. Ancak 6100 sayılı HMK m. 390 uyarınca, ihtiyati tedbirin dava açılmadan önce de esas hakkında görevli ve yetkili mahkemeden talep edilebileceğinin düzenlenmesiyle söz konusu hareket serbestisi sınırlandırılmıştır.

³⁰ Bu hususta mahkemenin yetkisi kesin yetkidir. Bkz. **KURU/ARSLAN/YILMAZ**, s. 570.

edilebileceği görevli ve yetkili mahkeme bakımından getirilen değişikliğin sebebine 390. maddenin gerekçesinde yer verilmiştir. Buna göre, ihtiyati tedbirin hiç ilgisi olmayan mahkemelerden istenmesinin önüne geçilmesi amaçlanmış, ihtiyati tedbirde yetki ve görevle ilgili belirsiz ve kötüye kullanıma açık olan durum, belirli ve tereddüdü ortadan kaldıracak hale getirilmiştir³¹.

Marka hukuku bakımından asıl davanın görüleceği yetkili mahkeme ise 556 sayılı KHK m. 63/1 uyarınca, davacının ikametgahı veya suçun işlendiği veya tecavüz fiilinin etkilerinin görüldüğü yer mahkemelerinden biridir³². Söz konusu düzenlemeyle, markaya ilişkin talepler bakımından HMK m. 6 vd.'da yer alan genel kural bertaraf edilmiştir³³.

1086 sayılı HUMK hükümlerinde ihtiyati tedbirler bakımından görevli mahkemeyi belirten herhangi bir düzenleme yer almamaktaydı. Buna ilişkin olarak *Üstündağ* tarafından görev bakımından ihtiyati tedbir istenebilmesinde herhangi bir sınırlamanın mevcut

³¹ İstinaf aşamasında da, ilk derece mahkemesindeki yargılama usulüne atf yapıldığından istinaf yargılaması sırasında şartlar oluşmuşsa ilgili bölge adliye mahkemesinden tedbir talebinde bulunulabilecektir. Bkz. HMK m. 390 Hükümet gerekçesi; **UMAR**, Bilge: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2011, s. 1093.

³² 556 s. KHK m. 63'e göre; marka sahibi tarafından, üçüncü kişiler aleyhine açılacak hukuk davalarında yetkili mahkeme, davacının yerleşim yeri veya suçun işlendiği veya tecavüz fiilinin etkilerinin görüldüğü yerdeki mahkemedir.

Davacının Türkiye'de ikamet etmemesi halinde, yetkili mahkeme, sicilde kayıtlı vekilin iş yerinin bulunduğu yerdeki ve eğer vekillik kaydı silinmiş ise, Enstitünün merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemedir.

Üçüncü kişiler tarafından marka başvurusu veya marka sahibi aleyhine açılacak davalarda yetkili mahkeme, davalının ikametgahının bulunduğu yerdeki mahkemedir. Marka başvurusu veya marka sahibinin Türkiye'de ikamet etmemesi halinde, ikinci fıkra hükmü uygulanır.

Birden fazla mahkemenin yetkili olduğu durumda, yetkili mahkeme, ilk davanın açıldığı mahkemedir.

³³ **TEKİNALP**, s. 518; **GÜNEŞ**, Marka, s.54.

olmadığı savunulmaktaydı³⁴. Ancak 6100 sayılı HMK m. 390 hükmünde, ihtiyati tedbir talebinin esas hakkında görevli ve yetkili olan mahkemeden istenebileceği açıkça düzenlenmiştir.

556 sayılı KHK m. 71’de, söz konusu Kanun Hükmünde Kararname’de öngörülen davalar bakımından görevli mahkemenin ihtisas mahkemeleri olduğu düzenlenmiştir. Buna göre ihtiyati tedbir asıl davanın açıldığı veya açılacağı görevli ve yetkili ihtisas mahkemesinden talep edilecektir³⁵. Ayrı bir fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesi kurulmayan yerlerde, 556 sayılı KHK’den kaynaklanan hukuk davaları için bir asliye hukuk mahkemesi bulunan yerlerde bu asliye hukuk mahkemesi, iki asliye hukuk mahkemesi bulunan yerlerde 1 numaralı asliye hukuk mahkemesi, ikiden fazla asliye hukuk mahkemesi bulunan yerlerde 3 numaralı asliye hukuk mahkemesi görevlidir³⁶.

c. İspat

aa. İhtiyati Tedbirde İspatın Derecesi

556 sayılı KHK m. 76’da, koruma talebinde bulunan taraf, dava konusu markanın kendi haklarına tecavüz teşkil edecek şekilde Türkiye’de kullanılmakta olduğunu veya kullanılması için ciddi ve etkin çalışmalar yapıldığını ispat yükü altına sokulmuştur. Söz konusu hükmün lafzından hareketle, marka hakkına tecavüz teşkil edecek şekilde markanın kullanılmakta olduğu ya da kullanılması için ciddi ve etkin çalışmalar yapıldığını ispat, tedbir kararı verilebilmesi bakımından tam ispat arandığı izlenimi yaratmaktadır. Ancak burada ispat ölçüsü bakımından hükmün amacını aşan bir düzenleme getirilmiş olup ihtiyati tedbirin mahiyeti gereği burada da ispat ölçüsünün yaklaşık ispat olduğunun kabulü gerekir. Nitekim geçici hukuki koruma tedbirlerinin niteliğine uygun düşen ispat

³⁴ ÜSTÜNDAĞ, İhtiyati Tedbir, s. 57.

³⁵ Bkz. DURMAN, Okay: “İhtiyati Tedbirde ve İhtiyati Tedbirden Sonra Açılan Davada Görevli Mahkeme”, MİHDER, 2010/1, s. 64.

³⁶ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 778.

ölçüsü de yaklaşık ispattır. Yaklaşık ispatta, ileri sürülen vakıa iddiasının doğru olma ihtimali, doğru olmama ihtimaline göre ağır basmalıdır³⁷. Yaklaşık ispatta, talepte bulunanın salt tedbir sebeplerini belirtmesi yeterli olmayıp bunların doğruluğunu inandırıcı delillerle ortaya koyarak, hakimde iddianın doğruluğu konusunda tam olmasa da kanaat uyandırması gerekmektedir³⁸. İddia olunan vakıaların mevcudiyeti kuvvetle muhtemel görülmekle birlikte gerçek olmama ihtimali de daha küçük olmakla birlikte bulunmaktaysa yaklaşık ispatın gerçekleştiği kabul edilmektedir. Doktrinde, yaklaşık ispat ölçüsünün karar verilecek tedbirin ağırlığı ile orantılı olarak artırılması gerektiği ileri sürülmektedir³⁹.

Fikri ve sınai mülkiyet hukukuna ilişkin düzenlemelerde ispat yüküne ilişkin herhangi bir husus belirtilmemiştir. İspat yükü bakımından kural, bir vakıadan kendi lehine hak çıkarmanın o vakıayı ispat yükü altında olmasıdır. Ancak belirtildiği üzere, burada geçerli olan ispat ölçüsü kural olarak tam ispat değil; yaklaşık ispattır.

bb. İhtiyati Tedbir Nedeninin ve Hakkın İspatı

İhtiyati tedbirlere hükmedilmesi bakımından, hukuka aykırı bir fiil ile tecavüzün gerçekleştiği veya ciddi bir tecavüz tehlikesinin mevcut olduğu bir hakkın varlığı gereklidir. Hakim tarafından tedbire hükmedilirken, bir hakkın varlığı ile bu hakka yönelik olarak gerçekleşmiş veya gerçekleşmesi muhtemel bir tecavüzün mevcudiyeti aranır.

İhtiyati tedbire hükmetmek için yalnızca maddi bir zararın varlığı aranmamalı, yargılama sürecinde ve yargılamanın uzun sürmesi sonucunda uğranılabilecek zararlar da göz önünde bulundularak tedbire karar verilmelidir⁴⁰.

³⁷ PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 574 vd.; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 572; KARSLI, s. 754; MERAN, s. 394.

³⁸ ÜSTÜNDAĞ, İhtiyati Tedbir, s. 47; YILMAZ, s. 1632.

³⁹ Bkz. ÖZEKES, s. 120.

⁴⁰ DEREN-YILDIRIM, s. 59 vd.

B. İhtiyati Tedbiri Tamamlayan İşlemler

İhtiyati tedbir kararı, görülmekte olan bir dava sırasında verilmiş ise bu durumda ayrıca yapılması gereken herhangi bir usuli işlem mevcut değildir. Ancak dava açılmadan önce tedbir kararı verildiği takdirde, HMK m. 397/1 uyarınca, tedbir talebinde bulunan tedbir kararının uygulanmasını talep ettiği tarihten itibaren iki hafta içinde esas hakkındaki davasını açmak zorundadır. İki haftalık dava açma süresi, ihtiyati tedbirin uygulandığı tarihten itibaren değil, tedbir kararının uygulanmasının talep edildiği günden itibaren başlar⁴¹. Burada bir sorun, basit lisans alanın 556 sayılı KHK m. 73/4'e göre ciddi bir zarar tehlikesinin varlığı halinde, dava açması için beklemesi gereken üç aylık sürenin dolmasından önce mahkemeden ihtiyati tedbir talebinde bulunduğu durumlarda ihtiyati tedbiri tamamlayan işlemleri gerçekleştirmesinde ortaya çıkabilir. Böyle bir durumda, ciddi bir zarar tehlikesinin var olduğu hallerde, marka sahibine bildirimde bulunarak dava açmasını istemek ve bunun için üç aylık bir süre öngörmek hakkın zarara uğramasına engel olamayacak veya zararın artmasına yol açabilecektir. 556 sayılı KHK m. 73/4 ile üç aylık süre beklenmeksizin lisans alana ihtiyati tedbir talebinde bulunma hakkı tanınmış olmasına rağmen ihtiyati tedbir kararının ardından lisans alana dava açma hakkının tanınmaması ya da söz konusu hakkın kullanılabilmesi için üç aylık sürenin dolmasının beklenmesi maddede düzenlenen tedbir talebinde bulunma hakkını tamamen işlevsiz kılacaktır. Kanımızca, bu durumda, her ne kadar KHK m. 73'te yer alan hükmün ifadesinden basit lisans alanın doğrudan dava açma hakkının bulunduğu sonucu çıkarılamasa da, basit lisans sahibinin mahkemeden ihtiyati tedbire karar verilmesini talep hakkının işlevsel kılınabilmesi için, ciddi bir zarar tehlikesinin söz konusu olduğu hallerde, 556 sayılı KHK m. 73/4 uyarınca ihtiyati tedbir talebinde bulunan basit lisans sahibinin ihtiyati tedbiri tamamlayan işlemleri de yapmaya yetkili olduğunun, diğer bir deyişle tedbir kararının uygulanmasının talep edildiği

⁴¹ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 574; KARSLI, s. 763; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 885 .

günden itibaren iki haftalık sürede esas hakkında dava açma hakkının bulunduğu da kabul edilmesi gerekmektedir.

İhtiyati tedbir talebinde bulunan, dava açtığına ilişkin evrakı kararı uygulayan memura ibraz ederek dosyasına koydurtmak ve karşılığında buna ilişkin bir belge almak zorundadır. Bu işlemler yapılmadığı takdirde HMK m. 397/1 uyarınca, tedbir kararı başka bir işleme gerek kalmaksızın, kendiliğinden kalkar.

6100 sayılı HMK'da ihtiyati tedbiri tamamlayan işlemlere ilişkin düzenleme yukarıda belirtilen şekilde olmasına karşın mülga 1086 sayılı HUMK'nda farklı yönde bir düzenleme yer almaktaydı. HUMK m. 109 uyarınca, ihtiyati tedbir dava açılmadan önce talep edilmiş ve tedbire karar verilmişse tedbir talebinde bulunanın on gün içinde uyuşmazlığa ilişkin davasını açması gerekmektedir ve bu süre ihtiyati tedbire karar verildiği tarihten itibaren başlamaktaydı.

6100 sayılı HMK m. 397/2 hükmüne göre aksi belirtilmedikçe tedbir kararının etkisi esas hakkındaki kararın kesinleşmesine kadar devam eder. Ancak mülga 1086 sayılı HUMK m. 112'de yer alan düzenlemeye göre aksine karar verilmedikçe ihtiyati tedbir esas hakkındaki kararlarla birlikte ortadan kalkmaktaydı⁴².

İhtiyati tedbirler bakımından 1086 sayılı HUMK'ta mevcut olmayan, 6100 sayılı HMK ile getirilen bir yenilik de ihtiyati tedbir talebinin reddi halinde kanun yoluna başvurulabilme imkanının öngörülmesi olmalıdır⁴³. HMK m. 391/3'e göre, "*İhtiyati tedbir talebinin reddi halinde, kanun yoluna başvurulabilir. Bu başvuru öncelikle incelenir ve kesin olarak karara bağlanır*". Mahkeme ihtiyati tedbir talebini kabul ettiği takdirde verilen karara karşı HMK m. 394 uyarınca itiraz imkanı mevcut olduğundan ve HMK m. 396 uyarınca koşulların değişmesi halinde ihtiyati tedbirin değiştirilmesine veya kaldırılmasına karar verilmesi mümkün olduğundan bu karara karşı kanun yoluna başvurulamaz⁴⁴. Ancak HMK m. 394/5'e göre, itiraz hak-

⁴² Bkz. KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 576; GÜNEŞ, Marka, s. 56.

⁴³ Yargıtay 1. H.D., 2012/436 E., 2012/7 K. sayılı, 10.01.2012 tarihli kararı için bkz. www.kazanci.com (17.12.2012).

⁴⁴ Bkz. KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 573; YILMAZ, s. 1641 vd.

kında verilen karara karşı kanun yoluna başvurulması mümkündür⁴⁵. Bu durum karşısında, 556 sayılı KHK m. 78'in yaptığı gönderme sebebiyle, marka hukukuna ilişkin olarak verilen ihtiyati tedbir kararlarına karşı da kanun yoluna başvurmak mümkün hale gelmiştir.

C. Hukuki Dinlenilme Hakkı Bakımından İhtiyati Tedbirler

Fikri ve sınai mülkiyet hukuku bakımından ilgili yasal düzenlemelerde açıkça yer verilmesi de ihtiyati tedbirlerin mahiyeti gereği ve genel hüküm niteliğindeki HMK m. 390/2 hükmüne dayanılarak karşı taraf dinlenilmeksizin de ihtiyati tedbir kararı verilebilmektedir.

Karşı taraf dinlenilmeksizin tedbire karar verilmesi, dinlenilmeyen tarafın hukuki dinlenilme hakkının ihlal edildiği düşüncesini akla getirmektedir. Gerek Anayasa'da⁴⁶ gerekse uluslararası antlaşmalarla⁴⁷ güvence altına alınan hukuki dinlenilme hakkı yargılama hukuku bakımından da önem taşıyan bir temel haktır. Bu hak yalnızca duruşmalara katılarak sözlü beyanda bulunma olarak değil, tarafların yargılamada yer alarak kendilerine tebligat yapılması, ispat faaliyetinde bulunup delil ikame etmesi ve bu suretle yargılamaya

⁴⁵ HMK m. 362/1-f'de temyiz edilemeyecek kararlar arasında geçici hukuki korumalar hakkında kararlar da belirtilmiş olduğundan HMK m. 391 ile 394 hükümlerinde sözü edilen kanun yolunun istinaf olduğunun kabulü gerekir. Ancak 6100 sayılı HMK'da düzenlenen istinaf mahkemeleri henüz kurulmadığından 31.03.2011 tarih ve 6217 sayılı Kanun ile HMK'ya eklenen Geçici 3. maddenin 1. fıkrası uyarınca, HUMK'un temyize ilişkin yürürlükteki hükümlerinin uygulanmasına devam olunacaktır. Bu nedenle, istinaf mahkemeleri kurulana kadar geçici hukuki korumalara ilişkin kararlar hakkında da HUMK uyarınca temyiz yoluna başvurulabilir.

⁴⁶ Hukuki dinlenilme hakkı Anayasamızın Hak arama hürriyeti kenar başlıklı 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının en önemli unsurlarından bir tanesini oluşturmaktadır.

⁴⁷ Hukuki dinlenilme hakkı Türkiye'nin de taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinde düzenlenen "Adil Yargılanma Hakkı"nın önemli bir unsurudur.

etkin katılımlarının sağlanması ve hükmün gerekçeli olması şeklinde ortaya çıkmaktadır⁴⁸.

Bir yargılama garantisi oluşturan bu hak istisnasız olarak uygulanmamakta olup özellikle geçici hukuki korumalar bakımından söz konusu ilke yumuşatılmaktadır. Zira geçici hukuki korumalarda çoğu zaman karşı tarafın da derhal dinlenmesi tedbiri işlevsiz hale getirebilmekte ve bu nedenle geçici hukuki korumanın amacına ters düşebilmektedir. Ancak bu durum hukuki dinlenme hakkının ihlal edilmesi anlamına gelmeyip söz konusu hakkın ertelenmesi anlamı taşımaktadır. Özellikle tedbir kararı verilmesi bakımından teminat yatırılmasının ve bu suretle karşı tarafın zarara uğramasının önüne geçilmesinin öngörülmüş olması ve tedbir kararı verilirken dinlenilmeyen tarafa karara karşı itiraz imkanı tanınmış olması, geçici hukuki korumalarda da hukuki dinlenme hakkının hayata geçirildiğini göstermektedir.

Hukuki dinlenme hakkının teminatı olarak “önleyici koruma talebi (Schutzschrift)” şeklinde ifade edilen bir müessese Alman hukukunda gelişim göstermiş ve yaygın uygulama alanı bulmuştur. Bu müesseseye göre, kendisine karşı ihtiyati tedbir kararı alınabileceğini düşünen veya haksız olduğunu düşündüğü böyle bir tehditle karşı karşıya bulunan bir kimse, henüz kendisine karşı bir tedbir talebinde bulunulmadan, yetkili mahkemeye başvurup, durumu bildirip gerekli açıklamaları yaparak delillerini ibraz etmekte ve tedbirin reddini talep etmektedir. Bu kurumun Türk hukuku bakımından da uygulanması önerilmekle birlikte Alman hukukunda sağladığı faydayı Türk hukukunda sağlayamayabileceği düşünülmektedir⁴⁹. Hukukumuzda, yetki kuralları kural olarak kamu düzenine ilişkin sayılmadığından, önleyici koruma talebinde bulunan kişinin talebinden tedbir kararı veren mahkemenin haberi olmayabilecek ve bu kurumla amaçlanan fayda gerçekleşmeye-

⁴⁸ Bkz. ÖZEKES, s. 116; TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/SANCAKDAR, Oğuz/ÖNOK, Rıfat Murat: İnsan Hakları El Kitabı, 2. Baskı, Ankara 2009, s. 169 vd.

⁴⁹ Bkz. ÖZEKES, s. 118.

lecektir. Ancak bu gerekçeye dayanılarak “önleyici koruma talebi” kurumunun doğrudan reddedilmesi yerine gerekli düzenlemeler yapılarak hukukumuz bakımından da uygulanması çelişkili kararlar verilmesinin önlenmesi bakımından da yerinde olabilecek ise de⁵⁰, 6100 sayılı HMK’nın yürürlüğe girmesinden önce önerilen bu görüş HMK bakımından benimsenmemiş ve söz konusu kurumun uygulanmasına yönelik bir düzenleme getirilmemiştir.

D. Marka Hukukunda Hükmedilebilecek İhtiyati Tedbir Türleri

1. Genel Olarak

Marka hakkının ihlali durumunda başvurulacak hukuki koruma yolları bakımından ihtiyati tedbirler 556 sayılı KHK’da ayrı bir düzenleme olarak yer almaktadır. Getirilen düzenlemelerde yer alan ihtiyati tedbirler sınırlı olarak sayılmamış olduğundan hakim tarafından gerekli başka tedbirlere de hükmedilebilmektedir.

Özellikle son yıllarda fikri ve sınai mülkiyet alanında yaşanan gelişmeler sonucunda, mevcut anlayış ve uygulamanın aksine, bu alanda mahkemeler tarafından ihtiyati tedbir kararı verilmesi kolaylaştırılmış ve ihtiyati tedbirlerin daha etkili olmasının sağlanması amaçlanmıştır⁵¹.

556 sayılı KHK m. 77 hükmüne göre, hükmedilecek ihtiyati tedbirler verilecek hükmün etkinliğini tamamen sağlayacak nitelikte olmalıdır ve özellikle “*davacının marka hakkına tecavüz teşkil eden fiillerin durdurulması, marka hakkına tecavüz edilerek üretilen veya ithal edilen şeylere Türkiye sınırları içinde veya gümrük ve serbest liman veya bölge gibi alanlar dahil, buldukları her yerde el konulması ve bunların saklanması, herhangi bir zararın tazmini bakımından teminat verilmesi*” tedbirlerini kapsamalıdır.

Sınırlayıcı bir şekilde ele alınmamakla birlikte karar verilecek ihtiyati tedbirlerin kapsamını belirleyen düzenleme uyarınca, teminat

⁵⁰ “Önleyici koruma talebi” müessesesi hakkında ayrıntılı açıklama için bkz. ÖZEKES, s. 117 vd.

⁵¹ TEKİNALP, s. 514.

amaçlı ve eda amaçlı ihtiyati tedbirlere karar verilebilmektedir. Teminat amaçlı ihtiyati tedbirler, verilecek hükmün icrasını koruma, garanti altına alma amacı gütmektedir. Marka hakkının korunması bakımından getirilen düzenlemelerde teminat amaçlı tedbir olarak el koymaya cevaz verilmiştir. Doktrinde sınai hakların korunmasında, mevcut durumun muhafaza edilmesinden çok tecavüzden önceki durumun iadesinin önem taşıdığı ve bu sebeple teminat amaçlı ihtiyati tedbirlerin uygulamasının sınırlı olduğu görüşü savunulmaktadır⁵².

556 sayılı KHK kapsamında, ihtiyati tedbir talebinde bulunulabilmesi için, davaya konu olan markanın asıl hak sahibinin hakkına tecavüz teşkil edecek şekilde kullanılması veya kullanılması için ciddi ve etkin çalışmalar yapıldığının ispatlanması ile talep edilen tedbirin açılmış veya açılacak davanın etkinliğini sağlamak amacıyla yönelik olması gerekmektedir. Tecavüz teşkil üzere ciddi ve etkin çalışma, markanın kullanılması konusunda fiilen girişimlere başlanmasını ifade eder.

Bir markayı haksız olarak taşıyan malların serbest bölgeye getirilmesi marka hakkına tecavüz meydana getirir. Zira serbest bölgeler de Türkiye sınırlarına dahildir. Böyle bir hak ihlali durumunda da, marka hakkına tecavüz sayılan eylemler bakımından ihtiyati tedbirlere başvurulması Türkiye sınırları içinde buldukları herhangi bir yerde, keza gümrük, serbest liman veya bölgelerde mümkündür⁵³. Yargıtay bir kararında⁵⁴ aksi yönde ülkesellik ilkesinden hareket ederek, esas olanın gümrük aracılığıyla malın ülkeye sokulması olduğu gerekçesiyle serbest bölgeye getirilen ve davacı tarafından marka hakkına tecavüz oluşturduğu ileri sürülen mallar hakkında tedbir talebinin reddine karar vermiş ise de⁵⁵ daha sonraki

⁵² **DEREN-YILDIRIM**, s. 82.

⁵³ **YASAMAN**, s. 1210.

⁵⁴ Yargıtay 11. H.D., 23.9.1999 T., 1999/4928E., 1999/7026K. sayılı kararı için bkz. www.kazanci.com.tr (20.11.2012).

⁵⁵ Kararın ayrıntılı değerlendirilmesi için bkz. **UZUNALLI**, Sevilay: Markanın Korunmasının Kapsamı ve Tazminat Talebi, Ankara 2012, s. 289 vd..

kararlarında serbest bölgelerin de 556 sayılı KHK'nin uygulama alanı içinde olduğu gerekçesiyle görüşünü bu yönde değiştirmiştir⁵⁶.

1086 sayılı HUMK bakımından 'gecikmesinde tehlike olan veya önemli bir zararın doğacağı anlaşılan' koşullarda ihtiyati tedbir kararı verilebileceğini gösteren düzenleme yerine, 6100 sayılı HMK'da bu koşulların yanı sıra 'mevcut durumda meydana gelebilecek bir değişme nedeniyle hakkın elde edilmesinin önemli ölçüde zorlaşacağı ya da tamamen imkansız hale geleceği' durumlarda ihtiyati tedbir kararı verilebileceği düzenlenmiştir. 556 sayılı KHK m. 77'ye göre ise, 'verilecek ihtiyati tedbir kararının davanın etkinliğini sağlayacak nitelikte olması' aranmaktadır. 556 sayılı KHK m. 77'de yer alan düzenleme, ihtiyati tedbir kararı verilebilmesi bakımından 1086 sayılı HUMK'ta yer alan düzenlemeden daha hafif koşullar aramakla birlikte, 6100 sayılı HMK'da getirilen düzenlemenin kapsamı 556 sayılı KHK m. 77 ile uyumludur.

Marka hakkının korunmasına yönelik olarak talep olunan tedbirin türü tedbiri talep eden tarafından bildirilmekle birlikte hakim talepten fazlasına hükmedemez. Hakim tarafından hükmedilecek tedbir mevcut tehlike ile orantılı olmalı, talepte bulunanı henüz davanın başlangıcında tatmin edecek nitelikte olmamalıdır. Öte yandan, fikri ve sınai mülkiyet hukuku bakımından, ihtiyati tedbirin önemi ve fikir ürünlerinin zarara uğraması durumunda zararın tazmininin güçlüğü karşısında hakim tarafından hükmedilecek tedbirde bu özellik de gözetilmelidir⁵⁷.

2. Tecavüzün Durdurulması

556 sayılı KHK m. 77/1-a uyarınca, verilecek ihtiyati tedbir, davacının marka hakkına tecavüz teşkil eden fiillerin durdurulmasını kapsayabilmektedir. Yukarıda belirtildiği üzere, marka hukukunda tedbirler daha çok ifa amacına yöneliktir. Bu anlamda

⁵⁶ Yargıtay 11. H.D., 17.02.2004 T., 2003/5128E., 2004/1432K. Sayılı kararı için bkz. www.kazanci.com.tr (27.12.2012). Kararın ayrıntılı değerlendirmesi için bkz. **UZUNALLI**, s. 292 vd.

⁵⁷ **ÖZEKES**, s. 128 vd.

özellikle tecavüzün durdurulmasına yönelik tedbirler önem taşımaktadır. Bu tür tedbirlerde, hukuka aykırı sayılan tecavüz teşkil eden eylemin devamı veya tekrarlanması hakim tarafından yasaklanmaktadır⁵⁸. Örnek olarak, marka hakkının ihlalini oluşturan işareti taşıyan ürünlerin üretimi, dağıtımı, reklamlarının yapılması gibi fiillerin bu kapsamda durdurulması talep edilebilir.

Durdurma kararının verilebilmesi için tecavüzün gerçekleşmiş olması şart değildir. Tecavüz sonucunu doğuracak eylemler hazırlık aşamasında bulursa dahi mahkeme tarafından bu eylemlerin durdurulması yönünde tedbir kararı verilebilir⁵⁹. Zira bu durum hükümle öngörülen amaca da uygun düşmektedir.

3. Mallara El Koyma

Marka hukuku kapsamında öngörülen ihtiyati tedbir türlerinden biri de el koymadır. 556 sayılı KHK m. 77/1-b’de yer alan düzenlemeye göre hakim tarafından hükmedilecek ihtiyati tedbir, “Marka hakkına tecavüz edilerek üretilen veya ithal edilen şeylere Türkiye sınırları içinde veya gümrük ve serbest liman veya bölge gibi alanlar dahil, buldukları her yerde el konulması ve bunların saklanması” tedbirini kapsayabilecektir. Buna göre marka hakkını ihlal eden mallara Türkiye sınırları içinde, buldukları herhangi bir yerde el konulabileceği gibi, gümrüklerde, serbest liman veya bölgelerde de el koyma işlemi gerçekleştirilebilir.

Markayı taşıyan malların transit amacı ile gümrük bölgesine getirilmesi durumunda, 556 sayılı KHK m. 9/2-c’nin ifadesinden hareketle, Türkiye’de tescilli olan bir markayı izinsiz olarak taşıyan malların ülke içinde pazara arzı söz konusu olmaksızın yalnızca transit geçiş amacıyla Türk gümrüğüne gelmesi de marka hakkına tecavüz oluşturmaktadır⁶⁰. 556 sayılı KHK’nın 76/1 maddesinde ihtiyati tedbir talebinde bulunma şartı olarak yer alan “dava konusu markanın kendi marka haklarına tecavüz teşkil edecek şekilde

⁵⁸ DEREN-YILDIRIM, s. 85.

⁵⁹ TEKİNALP, s. 515.

⁶⁰ UZUNALLI, s. 279 vd.

Türkiye'de kullanılmakta olduğunu veya kullanılması için ciddi ve etkin çalışmalar yapıldığını ispat" hükmünün lafzından, transit geçiş amacıyla gümrüğe gelen mallar hakkında ihtiyati tedbir talebinde bulunulamayacağı sonucuna varılmaktadır. Ancak böyle bir durumda da, 556 sayılı KHK'nin 77/1-b maddesinde yer alan düzenlemeye göre, el koyma tedbirinin uygulanabileceği yerler bakımından gümrüğün de belirtilmesi ve maddede bu hususta sınırlayıcı bir sayımının söz konusu olmaması sebebiyle, markayı izinsiz olarak taşıyan malların transit geçişinin marka hakkının bir ihlali olarak kabul edildiği de dikkate alındığında, el koyma tedbirinin uygulanması gerektiğini kabul etmek gerekir. 556 sayılı KHK'nın 9. maddesinde 21.01.2009 tarihinde yapılan değişiklikle getirilen düzenlemeye göre KHK'nın 9/2-c bendi uyarınca, "işareti taşıyan malın gümrük bölgesine girmesi, gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulmasının yasaklanması" marka sahibi tarafından talep edilebilir. Buna göre, transit geçiş amacıyla gümrük bölgesine gelen markayı haksız olarak taşıyan malların da bu kapsamda değerlendirilmesi gerekmektedir. KHK m. 9'da yer alan yeni düzenlemenin 2009 yılında getirildiği ve KHK'nın 76. maddesindeki düzenlemenin ise söz konusu değişiklikten önceki durumu ortaya koyduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle ihtiyati tedbir talep edilebilmesine ilişkin koşullar değerlendirilirken 9. maddeye getirilen yeni düzenlemenin esas alınması ve bu itibarla transit geçiş amacıyla gümrük bölgesine gelen mallar hakkında da 76. maddede düzenlenen "Türkiye'de" kullanılması için ciddi ve etkin çalışmalar yapıldığını ispat koşulu aranmaksızın ihtiyati tedbire karar verilmesi gerekmektedir.

Keza transit geçiş amacıyla Türkiye'ye gelen markayı haksız olarak taşıyan malların Türkiye'de tescilli olan bir markaya tecavüz oluşturması halinde marka sahibinin 556 sayılı KHK m. 62'de yer alan taleplerde bulunabilmesine karşılık ihtiyati tedbir talebinde bulunamayacağını kabul etmek kanımızca hükmün amacına da uygun düşmemektedir.

556 sayılı KHK m. 77/1-b'de düzenlenen el koyma tedbirini, m. 79'da düzenlenen 'gümrüklerde el koyma' tedbiri ile karıştırmamak

gerekir. 556 sayılı KHK m. 79'da düzenlenen, taklit markalı mallara hak sahibinin talebi üzerine ihtiyati tedbir niteliğinde el koymaya ilişkin hüküm esasen bir idari işlemi ifade etmektedir. Burada el koymanın ihtiyati tedbir niteliği taşıdığını kabul etmek yerinde değildir. Zira burada, taklit markayı taşıyan malların geçici olarak, belirli bir süre ülkeye girişinin ya da ülkeden çıkışının engellenmesi ve bu suretle malların yayılmasının önlenmesini amaçlayan bir idari işlem söz konusu olup, 77. maddede düzenlenen el koyma kararı ise mahkeme tarafından verilmektedir⁶¹.

Malların üçüncü kişi tarafından satın alınmış olması kural olarak el koymaya engel değildir. Ancak malları kendi kullanımı için satın almış olan nihai tüketicinin zilyetliğindeki mallara el konulmaz⁶².

El koyma, marka hakkının tecavüze uğraması durumunda marka sahibinin mahkemeden talep edebileceği bir yaptırım olarak da 556 sayılı KHK'da düzenlenmiştir. 556 sayılı KHK m. 62/1-c uyarınca marka sahibi, marka hakkına tecavüz dolayısıyla üretilmesi veya kullanılması cezayı gerektiren⁶³ eşya ile bu eşyaları üretmeye yarayan araç, cihaz, makine gibi vasıtalara el konulmasını talep edebilmektedir⁶⁴. Belirtilen düzenlemede yer alan el koyma, ihtiyati tedbir niteliğinde el koymadan farklı olarak bir yaptırım niteliğindedir. Bu bakımdan koşulları ve sonuçları yönünden de ihtiyati tedbir niteliğindeki el koymadan farklıdır. 556 sayılı KHK m. 62/1-c'de düzenlenen el koyma yaptırımı, marka hakkına tecavüz oluşturması sebebiyle üretilmesi veya kullanılması cezayı gerektiren eşya

⁶¹ YASAMAN/ALTAY/YUSUFOĞLU/YÜKSEL, s. 1217.

⁶² TEKİNALP, s. 516.

⁶³ Bu bakımdan tecavüzün 556 sayılı KHK m. 61/A kapsamına giren bir eylem olması gerekmektedir.

⁶⁴ 551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 137/1-c maddesi ile 554 sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 49/1-c maddesinde yer alan düzenlemelerde el koyma yaptırımı bakımından tecavüze konu olan eşyanın üretilmesi veya kullanılması "cezayı gerektiren" bir eşya olması koşuluna yer verilmemiştir.

ile bu eşyaları üretmeye yarayan vasıtalar bakımından söz konusu iken; ihtiyati tedbir niteliğinde el koyma kararı bakımından böyle bir sınırlama mevcut değildir. El koyma kararının niteliği bakımından ise, 556 sayılı KHK m. 62/1-c hükmü uyarınca verilecek olan el koyma kararı mahkemenin nihai kararı iken 77/1-b hükmü uyarınca verilecek el koyma tedbiri bir geçici hukuki koruma niteliğindedir.

4. Teminat Verilmesi

Marka hakkının korunması kapsamında ortaya çıkabilecek zararın tazmini bakımından 556 sayılı KHK m. 77/1-c hükmüne göre teminat verilmesine de hükmedilebilmektedir. Bu tedbirle tecavüzden kaynaklanan tazminat talepleri hasım tarafından gösterilecek bir teminatla garanti altına alınmaktadır. Para alacağına ilişkin taleplerin ihtiyati haciz ile karşılanacağı esasına bir istisna oluşturan bu tedbir türüne hakim tarafından ölçülülük ilkesine göre karar verilmelidir⁶⁵.

Teminat verilmesi tedbirine hükmedilmesi için tecavüzün başlamış veya başlamaya yakın bir aşamada bulunması gerekmektedir. Teminat tedbiri, tecavüz fiilinin durdurulması yönünde mütecavizin ikna edilmesi ile verilen zararın tazmininin güvence altına alınmasına hizmet etmektedir. Tedbirin amacına ulaşabilmesi için, teminat tutarının yüksek olması ya da teminatın olabildiğince para veya paraya kolay çevrilebilen malvarlığından oluşması uygundur⁶⁶.

SONUÇ

Marka hukuku bakımından hükmedilebilecek ihtiyati tedbirler 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 75 vd. maddelerinde yer almaktadır. Söz konusu Kanun Hükmünde Kararname'nin 78. maddesinde, tespit talepleri ve ihtiyati tedbirlerle ilgili diğer hususlarda Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun uygulanacağı kabul edilmiştir. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle HMK m. 447/2'ye göre bu göndermenin 6100 sayılı HMK'na yapıldığı kabul edilecektir.

⁶⁵ DEREN-YILDIRIM, s. 92.

⁶⁶ TEKİNALP, s. 516.

556 sayılı KHK ile ihtiyati tedbir alanında getirilen düzenlemeler bakımından ihtiyati tedbire karar verilebilmesi için, hak ihlali sonucunu doğuran dava konusunun kendi hakkına tecavüz edecek şekilde kullanıldığı veya kullanılması için ciddi ve etkin çalışmalar yapıldığının ispatı gerekmektedir. Söz konusu ihtiyati tedbir kararı, hükmün etkinliğini tamamen sağlayacak şekilde olmalı ve özellikle tecavüz teşkil eden fiillerin durdurulması, tecavüz oluşturan mallara el konulması ile oluşan zararın tazmini bakımından bir teminat gösterilmesi tedbirlerini kapsamalıdır. Kural olarak ihtiyati tedbirler dava sonucunu baştan sağlayıcı bir işlev görmemekte ise de, marka hukuku bakımından bu ilkenin hafifletildiği ve söz konusu hakların mahiyetleri gereği genellikle başlangıçta hak sahibinin hakkını koruyucu önlemler alma yoluna gidildiği görülmektedir. Bu bakımdan marka hukukunda ihtiyati tedbirlerin ifa amacının ön plana çıktığı kabul edilmektedir.

Her ne kadar 556 sayılı KHK'de marka hukuku bakımından hükmedilebilecek ihtiyati tedbirlere ilişkin özel düzenlemeler yer almakta ise de, gerek söz konusu tedbirlerin talep edileceği görevli ve yetkili mahkemenin tespiti yönünden gerekse ihtiyati tedbir kararını tamamlayan işlemler ve karara karşı başvurulabilecek kanun yolu yönünden Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun konuya ilişkin hükümleri önem taşımaktadır. 6100 sayılı HMK ihtiyati tedbirin dava açılmadan önce esas hakkında görevli ve yetkili mahkemeden talep edilebileceğini düzenleyerek mülga 1086 sayılı HUMK'nda yer alan düzenlemeden oldukça farklı bir düzenleme getirmiştir. Bunun yanı sıra ihtiyati tedbir kararını takiben esas hakkında dava açılma süresi ile de ilgili değişiklikler öngörülmüş, ihtiyati tedbir talebinin reddine karşı kanun yoluna başvurma imkanı getirilmiştir.

KAYNAKLAR

- AKKAN**, Mine: "Medeni Usul Hukukunda Etkin Hukuki Koruma", **MİHDER**, S: 6, 2007/1, s. 29-68.
- ALANGOYA**, Yavuz/**YILDIRIM**, M. Kamil/**DEREN - YILDIRIM**, Nevhis: Medeni Usul Hukuku Esasları, 7. Baskı, İstanbul 2009.
- ARKAN**, Sabih: Marka Hukuku, C:II, Ankara 1998.
- ARKAN**, Sabih: Ticari İşletme Hukuku, 15. Baskı, Ankara 2011.
- DEREN-YILDIRIM**, Nevhis: Haksız Rekabet Hukuku ile Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukuku'nda İhtiyati Tedbirler, 2. Baskı, İstanbul 2002.
- DURMAN**, Okay: "İhtiyati Tedbirde ve İhtiyati Tedbirden Sonra Açılan Davada Görevli Mahkeme", **MİHDER**, 2010/1, s. 53-86.
- ERİŞİR**, Evrim: İhtiyati Tedbir Türleri, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir 2010.
- EROĞLU**, Sevilay: "Haksız Rekabete İlişkin İhtiyati Tedbirler", İzmir Barosu Dergisi, Y: 65, S: 1; Ocak 2000, s. 39-68.
- GÜNEŞ**, İlhami: Uygulamada Fikri Mülkiyet Hakları ve Haksız Rekabet Davaları, Ankara 2009.
- GÜNEŞ**, İlhami: "Marka Hukuku Alanında İhtiyati Tedbirler", Terazi Hukuk Dergisi, Y:7, S:75, Kasım 2012, s. 53-56.
- KARAHAN**, Sami/**SULUK**, Cahit/**SARAÇ**, Tahir/**NAL**, Temel: Fikri Mülkiyet Hukukunun Esasları, 2. Baskı, Ankara 2009.
- KARAN**, Gülay: "Transit veya Serbest Bölgedeki Sahte Eşyaya Tedbiren Elkonulması ve Bunların Tasfiye Rejimi Hükümlerine Göre İmhası veya Ticaret Kanallarının Dışına Çıkarılması", **FMR**, 2003/1, s. 87-132.
- KARAN**, Hakan/**KILIÇ**: Mehmet, Markaların Korunması 556 sayılı KHK Şerhi ve İlgili Mevzuat, Ankara 2004.
- KARSLI**, Abdurrahim: Medeni Muhakeme Hukuku, 3. Baskı, İstanbul 2012.

- KURU**, Baki/**ARSLAN**, Ramazan/**YILMAZ**, Ejder: Medeni Usul Hukuku, 23. Baskı, Ankara 2012.
- MERAN**, Necati: Marka Hakları ve Korunması, 2. Baskı, Ankara 2008.
- MUŞUL**, Timuçin: Medeni Usul Hukuku, 2. Baskı, Ankara 2009.
- NOYAN**, Erdal: Marka Hukuku, 4. Baskı, Ankara 2009.
- ÖZEKES**, Muhammet: "Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İhtiyati Tedbirler", DEÜHFD, 2002/2, s. 89-138.
- ÖZEKES**, Muhammet/**ERİŞİR**, Evrim: "Konusu Para Alacağı Olan Geçici Hukuki Korumaların Karşılaştırılması ve Değerlendirilmesi", MİHDER, S: 5, 2006/3, s. 1235-1274.
- PEKCANITEZ**, Hakan: Milletlerarası Tahkimde Geçici Hukuki Koruma Önlemleri, Milletlerarası Tahkim Semineri, Ankara 2003.
- PEKCANITEZ**, Hakan/**ATALAY**, Oğuz/**ÖZEKES**, Muhammet: Medeni Usul Hukuku, 13. Bası, Ankara 2012.
- TEKİNALP**, Ünal: Fikri Mülkiyet Hukuku, 5. Bası, İstanbul 2012.
- TEZCAN**, Durmuş/**ERDEM**, Mustafa Ruhan/**SANCAKDAR**, Oğuz/**ÖNOK**, Rıfat Murat: İnsan Hakları El Kitabı, 2. Baskı, Ankara 2009.
- UMAR**, Bilge: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2011.
- UZUNALLI**, Sevilay: Markanın Korunmasının Kapsamı ve Tazminat Talebi, Ankara 2012.
- ÜSTÜNDAĞ**, Saim: Medeni Yargılama Hukuku, 7. Bası, İstanbul 2000.
- ÜSTÜNDAĞ**, Saim: İhtiyati Tedbirler, İstanbul 1981.
- YASAMAN**, Hamdi/**ALTAY**, Sıtkı Anlam/**YUSUFOĞLU**, Fülürya/**YÜKSEL**, Sinan: Marka Hukuku, Cilt II, İstanbul 2004.
- YILMAZ**, Ejder: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2012.